

ΧΡΙΣΤΟΛΟΓΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΛΕΟΝΤΙΟΥ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ *

ΥΠΟ

ΑΝΔΡΕΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ δ. Θ.
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΕΝ ΤΩ ΑΡΣΑΚΕΙΩ ΛΟΓΗΝΩΝ

II. ΧΡΙΣΤΟΛΟΓΙΚΑΙ ΔΙΑΤΥΠΩΣΕΙΣ

1. Μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη.

Εἰς τὴν φράσιν ταύτην κατέφευγον οἱ Σεβηριανοὶ ἵνα δηλώσωσι τὴν μετὰ τὴν ἔνωσιν σχέσιν τῶν δύο τοῦ Χριστοῦ φύσεων, ἣν ἄλλως καὶ ἐκάλουν μίαν τοῦ Χριστοῦ φύσιν σύνθετον. Τοῦτο δέ, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ εἴπομεν, λόγῳ τῆς μιᾶς ὑποστάσεως τοῦ Χριστοῦ ἣν ἐδέχοντο, καὶ τῆς δοξασίας αὐτῶν περὶ ταυτότητος φύσεως καὶ ὑποστάσεως. Ἐφοῦ ἐν τῷ Χριστῷ μία ὑπόστασις ὑπάρχει, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ὀμιλῶμεν περὶ δύο φύσεων, ἀφοῦ ἢ μία ὑπόστασις καὶ μία φύσις μόνον δύναται νὰ εἶναι ;

Τὸ δυσοικονόμητον ὅμως τῆς τοιαύτης ὁμολογίας πρὸς τὸ πραγματικῶς συμβαῖνον ἐν τῷ Χριστῷ μετὰ τὴν ἔνωσιν εὐκόλως καταδεικνύει ὁ Λεόντιος. Καὶ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ἀσύστατον τῆς μιᾶς συνθέτου φύσεως ἔχομεν ἤδη ὀμιλήσει. Ἐνιαῦθα ἀρκούμεθα γενικῶς νὰ ἐπαναλάβωμεν, ὅτι ἡ ἐκδοχὴ τῆς μιᾶς συνθέτου φύσεως ἀποτελεῖ ὀλικὴν ἀντίφασιν, ἐὰν βεβαίως δὲν θέλωμεν νὰ ἀναμείξωμεν τὰς φύσεις. Τὴν ἀντίφασιν δὲ ταύτην εἶναι ἀνίσχυρος νὰ ἄρῃ ὁ διίσχυρισμὸς τῶν μονοφυσιτῶν, ὅτι τὴν μίαν φύσιν ἐκδέχονται οὐχὶ ὡς κατὰ ταυτότητα φύσεων, ὡς λ.χ. συμβαίνει ἐπὶ τῆς σχέσεως Υἱοῦ καὶ Πατρὸς, ἀλλὰ μόνον ἐν τῇ ἐνώσει καὶ λόγῳ τῆς ἐνώσεως¹. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει κατὰ τὸν Λεόντιον «ἔσται τὸ αὐτὸ ἐν καὶ δύο, ἐν μὲν τῇ ἐνώσει, δύο δὲ ταῖς φύσεσιν. Εἰ δὲ μὴ τοῦτο, ἔσται τὸ αὐτὸ κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ ὁμοούσιον καὶ ἑτερούσιον καὶ μία φύσις καὶ οὐ μία φύσις· οὐ τί ἂν γένοιτο γελοιώτερον ;»² Ἀποτέλεσμα δὲ τῆς ἐκδοχῆς ταυτῆς εἶναι ὅτι ἡ μία φύσις «καὶ τὴν διαίρεσιν οὐκ ἐξέφυγεν, ἣν ἔχει ἡ φύσις ἐν τῷ πλήθει τῶν κοινωνούντων αὐτῇ προσώπων (ἐφ' ὅσον δηλαδὴ ὁ Υἱὸς ὁμοούσιος φύσει πρὸς τὸν Πατέρα κατ' ἀνάγκην θὰ εἶναι φύσει ἑτερούσιος πρὸς τὴν μετ' αὐτοῦ ἀνθρωπότητα καὶ ἄρα θὰ εἶναι δύο φύσεις), καὶ τὴν σύγχυσιν παρεισήγαγεν ἐν τῷ ταυτῷ τῆς συνθέτου φύσεως, τὸ οὐδ' ὀπότερον τῶν ἠνωμένων μετὰ τὴν ἔνωσιν παραστήσασα»³.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 435.

1. P. M. Gr. 86]1, c. Nest. Eut., 1293 A.—2. P. M. Gr. 86]1, c. Nest. Eut., 1293 A.—3. P. M. Gr. 86]1, c. Nest. Eut. 1293 AB.

“Όσον δ’ ἀφορᾷ εἰς τὴν μίαν σαρκαωμένην τῶν μονοφυσιτῶν ὁ Λεόντιος λογικῶς περιάγει τούτους εἰς τὸ ἀκόλουθον δίλημμα: «Εἰ τὸ λέγειν μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκαωμένην ἐναντίον ἐστὶ τῷ λέγειν δύο ἡνωμένας, δυοῖν ἀνάγκη θάτερον, ἢ τὴν σάρκα ταύτην μὴ εἶναι φύσει, μὴδὲ σαρκὸς ἔχειν φύσιν, ἢ οὐσαν μὴ λέγεσθαι ὅπερ ἐστὶ ὁποτέραν τοίνυν βούλονται τῶν ἀσεβειῶν, αἰρείσθωσαν ἢ τὴν φύσιν ταύτην σάρκα μὴ εἶναι, ἢ τὴν σάρκα φύσιν μὴ λέγεσθαι»¹.

Οὐδὲν δ’ ὠφελεῖ τὸ ἐπιχείρημα ὅτι αἱ δύο φύσεις θεωροῦνται τῇ ἐπινοίᾳ, ἢ δὲ μία φύσις διαφυλάττει τὰ συντεθειμένα ἄτρεπτα². Καὶ περὶ μὲν τῆς κατ’ ἐπίνοιαν θεωρίας τῶν φύσεων ὁ λόγος ἔσται κατωτέρω. “Όσον δ’ ἀφορᾷ εἰς τὸ ἀσύγγυτον τῆς συνθέσεως, τοῦτο ὁ Λεόντιος θεωρεῖ ὡς ὄλως ἀντιφατικὸν καὶ ἀσύστατον. Ἐναντιφατικὸν μὲν, καθότι καταλήγουσιν εἰς συνταύτισιν τῶν ἀσυνταυτήτων, ἢτοι ἀσυγγύτου καὶ συγγύσεως³.

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ποιοῦσιν ὅ,τι καὶ ὁ Νεστόριος. “Όπως, δηλαδή, ὁ Νεστόριος ἐκδεχόμενος τὴν διαίρεσιν τῶν ὑποστάσεων ἐν τῷ Χριστῷ ἤγετο ἀνακολούθως εἰς τὴν ἀποδοχὴν καὶ τοῦ ἀδιαιρέτου αὐτῶν, τὸν λόγον ποιοῦμενος περὶ ἀδιαιρέτου τῆς ἐνώσεως ἠθικῆς προσώπου ἢ ὑποστάσεως, οὕτω καὶ οἱ μονοφυσῖται, ἐκδεχόμενοι μίαν φύσιν σύνθετον τοῦ Χριστοῦ ὁμιλοῦσιν ἀνακολούθως περὶ ἀσυγγύτου ἐνώσεως τῶν δύο φύσεων, καὶ περὶ διαφορῶν φυσικῶν ιδιοτήτων αὐτῶν μετὰ τὴν ἔνωσιν⁴. Καὶ ἂν πάλιν αἱ φύσεις παραμένωσιν ἀσύγγυτοι ἐν τῇ ἐνώσει, διατηροῦσαι ἐκάστη τὴν αὐτῆς φυσικὴν ιδιότητα, τότε ποία ἢ διαφορὰ τῆς μιᾶς σαρκαωμένης φύσεως πρὸς τοὺς ἐκδεχομένους τὰς δύο φύσεις μετὰ τὴν ἔνωσιν;⁵

Κατὰ τὸν Λεόντιον ἡ μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκαωμένη κατὰ τρεῖς τρόπους δύναται νὰ λεχθῇ. Ἡ κατὰ ἀντιστροφὴν, δηλαδή, ἂν καὶ σαρκαωμένη, πλὴν κατ’ οὐσίαν μία μένει, ἄνευ σαρκὸς καὶ γυμνῆ σώματος, ὅπως λ.χ. καὶ ἡ φύσις τοῦ χαλκοῦ ἀνδριάντος δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρὰ μία φύσις χαλκοῦ ἐσχηματισμένη⁶. Ἡ κατὰ τροπὴν οὐσίας «οἶονεὶ μία φύσις τοῦ Λόγου ἀποσαρκωθεῖσα», ὅπως καὶ ἐπὶ τοῦ ὕδατος δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν «μίαν φύσιν αὐτοῦ ἀπολιθωθεῖσαν»⁷. Ἡ, τέλος, «ὅτι μία οὐσα ἢ τοῦ Λόγου φύσις οὐ μόνον καθ’ ἑαυτήν, ἀλλὰ μετὰ σαρκὸς οὐσα θεωρεῖται». Ἐκ τῶν τριῶν τούτων τρόπων οἱ δύο πρῶτοι εἶναι κακοδοξίαι τοῦ Ἀπολλιναρίου καὶ Εὐτυχοῦς, ἀμφοτέρων μειούντων τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τοῦ Κυρίου καὶ τὴν οἰκονομίαν μετασκευαζόντων⁸. Ὁ δὲ τρίτος τρόπος εἶναι ὁ ὀρθόδοξος. Εἰ καὶ ὅμως ἡ θεία τοῦ Λόγου φύσις δὲν θεωρεῖται ἄνευ

1. P. M. Gr. 86]2, c. XXX c. Sev., 1905 IZ.—2. P. M. Gr. 86]2, Adv. arg. Sev. 1929 D, 1932 A.—3. P. M. Gr. 86]2, Adv. arg. Sev., 1936 A.—4. P. M. Gr. 86]2, Adv. arg. Sev., 1936 AB.—5. P. M. Gr. 86]2, Adv. arg. Sev., 1936 B.—6. P. M. Gr. 86]2, c. XXX c. Sev. 1905 A.—7. P. M. Gr. 86]2, c. XXX c. Sev. 1905 C.—8. P. M. Gr. 86]2, c. XXX c. Sev. 1905 D.

σαρκός, ἐν τούτοις τὸ διττὸν καὶ ἡ ἑτερότης τῶν δύο φύσεων τίθενται αὐτομάτως, αἰρομένης πάσης συγχύσεως εἰς ἣν ὀδηγοῦσιν οἱ μονοφυσιταί¹.

Ὡς βλέπομεν, λοιπόν, παρὰ τῷ Λεοντίῳ ἡ μία τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη φύσις δηλοῖ μᾶλλον σχέσιν τῶν δύο φύσεων ἐν τῇ ἐνώσει καὶ ἐφεξῆς, οὐχὶ ὅμως καὶ οἰανδήποτε οὐσιώδη σύνθεσιν τῶν φύσεων. Οὐσιωδῶς ὁ Λόγος λέγεται μία φύσις μόνον μετὰ τοῦ Πατρὸς διὰ τὴν φυσικὴν ἐνότητα ἣν ἔχει μετ' αὐτοῦ, οὐ μὴν δὲ καὶ ἐν τῇ σχέσει αὐτοῦ πρὸς τὴν σάρκα⁵. Κατὰ παρόμοιον τρόπον καὶ ἡ σὰρξ, διὰ τὸ ἑτεροούσιον, δὲν δύναται νὰ λεχθῆ μία φύσις πρὸς τὸν Λόγον⁶. Ἐὰν δὲ ἀμφοτέρωθεν δύνανται νὰ λεχθῶσι μία φύσις, ἄρα «ἡ ἀναίρεσις τῆς μιᾶς φύσεως τὴν τῶν δύο φύσεων συνεισάγει ὁμολογίαν»⁷. Ἐκ τῶν ὄσων ἐλέχθησαν κατανοεῖ τις ὅτι ὁ ἱερὸς Πατὴρ δὲν ἀρέσκειται πολὺ εἰς τὴν ἐν λόγῳ χριστολογικὴν διατύπωσιν,⁸ ὧν σφόδρα δυοφυσιτιστής.

2. Δύο φύσεις κατ' ἐπίνοιαν.

Ὅπως οἱ Νεστοριανοί, δεχόμενοι δύο ὑποστάσεις ἐνεργεῖα διηρημένας ἐν τῷ Χριστῷ συγχρόνως ἐδέχοντο καὶ ἐν ἀδιαίρετον πρόσωπον αὐτοῦ, κατὰ παρόμοιον τρόπον καὶ οἱ μονοφυσιταί, μίαν φύσιν δεχόμενοι ἐν τῷ Κυρίῳ, ὁμίλουν κατόπιν περὶ διαίρεσεως τῶν φύσεων. Ἡ διαίρεσις ὅμως αὕτη δὲν ἦτο κατ' ἐνεργεῖαν καὶ πραγματικὴ, ἀλλὰ μόνον τῇ ἐπινοίᾳ θεωρουμένη, ἰσχυριζόμενοι ὅτι πράττουσι τοῦτο καθ' ὃν καὶ οἱ ὀρθόδοξοι λόγον, οἵτινες, «τὰς ὑποστάσεις τῇ ἐπινοίᾳ λαμβάνοντες καὶ ταύτας ἐνοῦντες, εἰς μίαν ὑπόστασιν αὐτὰς συντιθέασιν»⁴.

Ὅτι ὅμως ἡ τοιαύτη κατ' ἐπίνοιαν διαίρεσις τῶν φύσεων εἶναι ψιλή τις καὶ κενὴ πραγματικῆς ὑποστάσεως λογικὴ λεπτολογία, κατ' οὐσίαν καὶ πραγματικῶς ὡς πρὸς τὸν λόγον τῆς ὑπάρξεως μετὰ τὴν ἔνωσιν τῶν δύο φύσεων οὐδὲν λέγουσα, εὐκόλως καταδεικνύει ὁ ἱερὸς Λεόντιος. Κατ' αὐτόν, ὡς καὶ κατὰ τοὺς Πατέρας,⁵ ἡ ἐπίνοια ἔχει διττὴν σημασίαν: ἢ εἶναι λογικὴ ἐμβάθυνσις καὶ ἐπεξεργασία τοῦ «τῇ αἰσθήσει δόξαντος ἀπλοῦ εἶναι»,⁶ ἢ «ἀνάπλασμα διανοίας ταυγάται κατὰ συμπλοκὴν αἰσθησώσ τε καὶ φαντασίας, ἐκ τῶν ὄντων τὰ μηδαμῶς ὄντα συντιθεῖσα, καὶ εἶναι δόξαντα, ὡς ἡ τῶν ἵπποκενταύρων καὶ Σειρήνων καὶ τῶν τοιούτων μυθολογία».⁷ Ποίαν ἐπίνοιαν ἐκ τῶν δύο ἐννοῦσιν οἱ μονοφυσιταί; Ἐὰν τὴν πρώτην, τό-

1. P. M. Gr. 86]2. c. XXX c. Sev. 1905 D.—2. P. M. Gr. 86]2, c. XXX c. Sev., 1909 D.—3. F. Cayré, *Patrologie et Histoire de la Théologie*, Paris 1933 t. II, σ. 76.—4. P. M. Gr. 86]2, Adv. arg. Sev., 1929 D.—5. Πρβλ. Μ. Βασιλείου, *Adversus Eunomium*, lib. I: P. M. Gr. 29 521 ABC, 524 ABCD, 525 ABCD—Γρηγ. Νύσσης, *Contra Eunomium*, lib. I: P. M. Gr. 45 305 BC, 432 A, 452 A.—6. Pr M. Gr. 86]2 Acv. Arg. Sev. 1932 A.—7. P. M. Gr. 86]2, Adv. Arg. Sev., 1932 AB

τε ὁ Χριστὸς θὰ εἶναι ἐν ἄθροισμα ἀπλῶς λογικῶν θεωρημάτων,¹ ἀπλῆ λογική τις ἐπεξεργασία. Ἐὰν πάλιν τὸ δεύτερον, τότε ὁ Χριστὸς εἶναι ἄθροισμα οὐχὶ πραγμάτων ἢ θεωρημάτων, ἀλλὰ «ψευδῶν καὶ διακένων ἀναπλασμῶν»². Τοῦτο δὲ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ κατ' ἐπίνοιαν εἶναι τῶν δύο φύσεων. Λέγομεν δὲ εἰς τὸ κατ' ἐπίνοιαν εἶναι τῶν φύσεων, καθότι καὶ οἱ Πατέρες ἐκδέχονται δύο φύσεις κατ' ἐπίνοιαν, οὐχὶ ὁμοῦ ἐν σχέσει πρὸς τὸ εἶναι αὐτῶν ἐν τῇ ἐνώσει, ὅπερ εἶναι πραγματικὸν καὶ οὐσιῶδες, ἀλλ' ἐν σχέσει πρὸς τὴν μετὰ τὴν ἔνωσιν διαίρεσιν τῶν πράγματι ἀδιαιρέτων φύσεων. Ἡ κατ' ἐπίνοιαν, δηλαδή, διαίρεσις τῶν δύο φύσεων, κατὰ τοὺς Πατέρας, δὲν εἶναι πραγματικὴ διαίρεσις, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου νοῦ γινομένη λογική τις διαίρεσις τῶν ὄντως ἀδιαιρέτων φύσεων τοῦ Χριστοῦ³. Ὡς εἰκὸς δὲ ἢ κατ' ἐπίνοιαν αὕτη διαίρεσις οὐδαμῶς συνεπάγεται καὶ τὴν κατ' ἐνέργειαν τοιαύτην, «ἦν ὡς πορρωτάτω ἀποπεμφάμενοι (οἱ Πατέρες) τῇ μὲν ἐνεργείᾳ τὰς φύσεις εἶναι τε καὶ καλεῖσθαι ἀπεφήναντο, τὴν δὲ τούτων διαίρεσιν κατ' ἐπίνοιαν ἔλαβον τὰ μὴ διηρημένα τῷ λόγῳ ὑποτιθέμενοι διὰ τὴν ἄτρεπτον τῶν ἐνωθέντων, καὶ μετὰ τὴν ἔνωσιν, διαφορὰν τε καὶ ἰδιότητα»⁴. Ὡς βλέπει τις, λοιπόν, ἄλλο ἢ κατ' ἐπίνοιαν ὑπαρξίς τῶν δύο φύσεων, ἦν ἐδέχοντο οἱ μονοφυσῖται, καὶ ἄλλο ἢ κατ' ἐπίνοιαν διαίρεσις τῶν κατ' ἐνέργειαν ὑφισταμένων φύσεων, ἦν ἐνεργεῖ ὁ νοῦς, λόγῳ τοῦ ἀσυγχύτου καὶ τῆς συνυπάρξεως τῶν συνυφισταμένων ἐν τῇ ἐνώσει φύσεων, καὶ ἦν ἀποδέχονται οἱ Ὁρθόδοξοι.

Ὅτι δ' ἀπ' ἐτέρου τοῦ τῇ ἐπινοίᾳ διαιρετὸν δὲν πρέπει νὰ ἐκλαμβάνηται καὶ ὡς ἐνεργείᾳ εἰσάγον τὰ ἐφ' ὧν ἡ ἐπινοία τελεῖται, ὡς ἐπίσης καὶ τὰς μεταξὺ τούτων ὑποτιθεμένας σχέσεις, κατ' ἀντίστροφον πρὸς τὰς φύσεις λόγον, δεικνύει καὶ ἡ κατ' ἐπίνοιαν μόνον διαίρεσις τῶν πράγματι μὴ ὑφισταμένων ἐν τῷ Χριστῷ ὑποστάσεων, ὡς καὶ ἡ κατ' ἐπίνοιαν διάκρισις τοῦ μείζονος τοῦ Πατρὸς ὑπὲρ τὸν Υἱὸν ἐν τῇ Τριάδι⁵. Τοῦτο δὲ τοσοῦτω μᾶλλον καθ' ὅσον οὐδέποτε αἱ φύσεις ὑπῆρξαν διηρημέναι καὶ καθ' ἑαυτὰς ὑποσταῖσαι (ἐν τῇ σχέσει αὐτῶν πρὸς τὸν Χριστόν, καθότι ἡ θεότης προὔπῆρξε τῆς ἐνώσεως, ἄρα καὶ τῆς ἀνθρωπότητος), οὔτε μὴν καὶ ὁ ἄνθρωπος προδιεπλάσθη τῆς ἐνώσεως καὶ εἶτα ἠνώθη τῷ Λόγῳ, διὰ νὰ δυνάμεθα οὕτω νὰ ὀμιλῶμεν περὶ ἐνώσεως ὑποστάσεων, ἥτοι προὔφεστῶτων τῆς ἐνώσεως ἢ ἐν τῇ ἐνώσει ἰδίως ὑφισταμένων πραγμάτων⁶.

Συνοψίζοντες τὰ ἀνωτέρω λέγομεν, ὅτι ὑπὸ δύο φύσεις κατ' ἐπίνοιαν, ἀντιθέτως πρὸς τοὺς Μονοφυσίτας, ὁ Λεόντιος, ὡς καὶ οἱ ἱεροὶ Πατέρες καθόλου, ἐκδέχονται μόνον τὴν λογικὴν διαίρεσιν τῶν πράγματι καὶ ἐνεργείᾳ

1. P. M. Gr. 862 Adv. Arg. Sev. 1932 B.—2. P. M. Gr. 86/2, Adv. Arg. Sev., 1932 C.—3. P. M. Gr. 86/2, Adv. arg. Sev., 1932 C.—4. P. M. Gr. 86/2, Adv. arg. Sev., 1932 C.—5. P. M. Gr. 86/2, Adv. arg. Sev., 1933 B.—6. P. M. Gr. 86/2, Adv. arg. Sev., 1933 A, 1937 AB.

ὑφισταμένων τοῦ Χριστοῦ φύσεων, ἐνῶ ὑπὸ κατ' ἐπίνοιαν θεωρίαν τῶν ὑποστάσεων τὴν ἀπλὴν μόνον λογικὴν διαίρεσιν τῶν μὴ κατ' οὐσίαν καὶ πράγματι ὑφισταμένων δύο ὑποστάσεων τοῦ Χριστοῦ.

III. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΝ Τῷ ΧΡΙΣΤῷ ΥΠΟΣΤΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

1. Ἀντίδοσις τῶν ιδιωμάτων τῶν δύο φύσεων ἐν τῷ ἐνὶ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ.

Πρώτη συνέπεια τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως τῶν δύο φύσεων τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ ἀντίδοσις τῶν ιδιωμάτων. Αὕτη κατὰ τὸν ἱερὸν Λεόντιον εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς κατ' οὐσίαν καὶ ἀσυγχύτου ἐνώσεως ἐν τῷ Χριστῷ εἰς μίαν ὑπόστασιν ἔνθα καὶ τελεῖται ἡ ἀντίδοσις, τῶν δύο φύσεων μενουσῶν ἀπαρτρέπτων, ὡς ἐκ τούτου δὲ καὶ δυναμένων νὰ ἀντιδίδωσι τὸ ἐκάστη ἴδιον τῷ ὅλῳ τῆς ἐνώσεως¹. Ὅτι δὲ ἡ ἀντίδοσις τῶν ιδιωμάτων λαμβάνει χώραν ἐν τῇ μιᾷ ὑποστάσει καὶ οὐχὶ ἐν ταῖς ἐπὶ μέρους φύσεσιν, ὅτε θὰ ἐσημειούτο παρὰ φύσιν ὑπέρβασις τῶν ὁρίων τῶν φύσεων, ἐμφαίνεται καὶ ἐν οἷς ὁ ἱερὸς Πατὴρ σημειοί: «Ὅτως οὖν ἔχει καὶ ἐπὶ τοῦ Ἑμμανουήλ. Μία μὲν ὑπόστασις θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, καὶ διὰ τοῦτο κοινὰ ἐπ' ἀμφοῖν, τὰ ὡς φύσεως ιδιώματα· εἰ γὰρ καὶ τοῦ αὐτοῦ εἶναι λέγεται πάντα ὡς ἐνός, ἀλλ' οὐ κατὰ τὸ αὐτό, οὐδὲ ὡς κατὰ μιᾶς φύσεως· οἷον ὁ αὐτός ἐστιν ὄρατος καὶ ἀόρατος, θνητός καὶ ἀθάνατος, ψηλαφητός καὶ ἀνεπαφος, οὐ κατὰ τὸ αὐτὸ δέ, οὐδὲ τῷ αὐτῷ λόγῳ· ἐπεὶ οὖν εἷς ἐστι καὶ ὁ αὐτός, ὡς καθ' ἐνός πάντα λέγεται, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ μιᾶς ὑποστάσεως καὶ προσώπου· ἐπειδὴ δὲ οὐ κατὰ τὸ αὐτὸ πάντα λέγεται, ἀλλὰ καὶ κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο, διὰ τοῦτο οὐχ ὡς κατὰ μιᾶς ταῦτα λέγεται καὶ ἀπλῶς φύσεως, ἀλλὰ κατὰ διαφόρων καὶ συγκειμένων καὶ σωζουσῶν ἐν τῇ ἐνώσει τὴν φυσικὴν ἑαυτῶν ιδιότητα»².

Σημειωτέον ὅτι ἐν τῇ ἀντιδόσει τῶν ιδιωμάτων ἡ κυρία πηγὴ μεταδόσεως εἶναι ἡ θεία τοῦ Λόγου φύσις, τῆς καθ' ἡμᾶς ἀνθρωπότητος πλήρους οὔσης καὶ τὸν ὅρον τῆς καθ' ἡμᾶς τελειότητος οὐσιωδῶς κεκτημένης, κοινωσύνης πάντων τῶν ἐν τοῦ Λόγου καλῶν, μᾶλλον δὲ αὐτὴν πηγὴν τῶν καλῶν τὸν Λόγον ἐχούσης καὶ πηγαζούσης ἔξ αὐτῆς πάντα τὰ τοῦ Λόγου διὰ τὸν Λόγον³.

1. P. M. Gr. 86/2, Adv. arg. Sev, 1941 A: «Ἡ δὲ ἀσύγχυτος τε καὶ ἀδιαρετος ἔνωσις, οἶδε μὲν τὰ ἐνωθέντα ἀνελλειπῶς ἔχοντα, κατὰ τὴν ἑαυτῶν ιδιότητα διὰ τὸ ἄτρεπτον· κοινὰ δὲ ταῦτα, καὶ ἐνός εἶναι ποιεῖ δι' αὐτὴν γε τὴν οὐσιώδη ἔνωσιν· ὡς εἶναι τὰ μὲν κυρίως ἴδια θατέρου κοινὰ τοῦ ὅλου· τὰ δὲ τοῦ ὅλου κοινὰ θατέρου, διὰ τὴν ἐν θατέρῳ τοῦ ταυτοῦ ἀσύγχυτον ιδιότητα· οὐ γὰρ ἀντίδοσις ἂν τῶν ιδιωμάτων ἐγένετο εἰ μὴ ἐν ἐκατέρῳ ἔμενε, καὶ ἐν τῇ ἐνώσει ἡ ιδιότης ἀκίνητος».—2. P. M. Gr. 86/2, Adv. arg. Sev., 1945 C. D.—3. P. M. Gr. 86/1, c. Nest Eut., 1337 A.

Ποιάν τινα αντίδοσιν ιδιωμάτων εφαινοντο αποδεχόμενοι και οι μονοφυσιται εν οις όμιλουν περι φύσεως και φύσεων, «φύσιν καλούντες τας φύσεις»¹. Ότι όμως τουτο είναι προφανής συγκάλυψις τής διδασκαλίας αυτών περι αυστηρώς μιās φύσεως μετά την ένωσιν, ουχι όμως και πραγματική και ουσιαστική ιδιωμάτων αντίδοσις, φαίνεται εκ του σχετικού έλέγχου του Λεοντίου. Έλέγχων τούτους ο ιερός Πατήρ παρατηρεί: «Εϊ » μὲν τὰ μέρη τῆ τοῦ ὄλου καλεῖν ἐβούλεσθε προσηγορία, ἔδει πάντως ὑμᾶς » και τὸ ὄλον τῆ τῶν μερῶν γνωρίζειν ὀνομασία και οὕτως οὐδεὶς ἂν ἦν » φθόνος ἡμῖν. Σάρκα δὲ ἡ ἄνθρωπον καλοῦντες μᾶλλον τὸν Κύριον, τὸ » ὄλον ἐκ μέρους ἐσημαίνετε ἂν, ἀλλ' οὐ φύσιν μίαν τὰς δύο προσαγορεύου- » τες»². Ἡ ὀνομασία τοῦ ὄλου διὰ τῆς τῶν μερῶν προφανῶς ἐγκαθιδρύει τὰς δύο κεχωρισμένας φύσεις, ὅπερ δὲν συνέφερον εἰς τοὺς μονοφυσιτας, δε- χομένους ἀόριστον κλήσιν τῶν μερῶν τῆ τοῦ ὄλου, ὅπερ δὲν διακρίνει αὐ- τὰς. Ἄλλαχοῦ δὲ ἔχομεν ὀμιλήσει διατι τὸ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου λεγόμενον «μία φύσις και δύο φύσεις», ἐφ' οὗ ἐρείδονται σχετικῶς οἱ μονοφυσιται, δὲν δύνανται νὰ ἐφαρμοσθῆ και ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ.

Τὴν ἀσυνέπειαν τῶν Μονοφυσιτῶν βλέπει τις και ἄλλως και διὰ τῆς πραγματικῆς ἀντιδόσεως τῶν ιδιωμάτων και ὑπάρξεως τῶν φυσικῶν ιδιοτή- των ἐκάστης φύσεως μετά τὴν ένωσιν, ἃς φέρονται ἀντιφατικῶς ἀποδεχόμε- νοι, χωρὶς νὰ ἀποδέχωνται ἀφ' ἑτέρου και τὴν φυσικὴν βᾶσιν και φορέα τῶν ἀνωτέρω. Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ κατηγορῶμεν διαφορὰν και ιδιότητας φύσεων, αἵτινες πράγματι δὲν ὑπόκεινται;³ Πῶς δυνάμεθα νὰ ὀμιλῶμεν περι φθαρτοῦ και ἀφθάρτου σώματος τοῦ Χριστοῦ, καθ' ἣν στιγμήν τὴν διαίρεσιν τῆς δυάδος (τῶν δύο φύσεων) ἀπορρίπτομεν;⁴ Ἐν ὅψει τῶν ἀνω- τέρω πῶς δύνανται νὰ κηρύττωσιν «ἐνέργειαν ἄλλην μὲν σαρκός, ἑτέραν δὲ » θεότητος, πάθος τε περι τὸ σῶμα και ἀπάθειαν περι τὸν Λόγον, ἀντιπε- » ριχώρησιν τούτων και ἀντικατηγορησιν θατέρου, διὰ τὴν ἐν θατέρω αὐ- » τοῦ ἐπαλλάττουσαν ιδιότητα»⁵, ὅπερ μόνον ἡ κατ' οὐσίαν ένωσις ἐν τῆ μιᾷ τοῦ Χριστοῦ ὑποστάσει δύνανται νὰ πραγματοποιήσῃ;

Ἐὰν δὲ ἡ τῆς ἀντιδόσεως τῶν ιδιωμάτων μονοφυσιτικὴ ἐκδοχὴ εἶναι ἀπλῆ τις φενακὴ και λογικὴ ἀσυνέπεια, οὐχ' ἦττον όμως και ἡ τῶν Νεστο- ριανῶν⁶ κατ' ἀξίαν διαιρητικὴ σύναψις τῶν δύο φύσεων οὐδεμίαν οὐσιώδη καταλείπει τούτων κοινωνίαν, ἐντεῦθεν δὲ και οὐδεμίαν ιδιωμάτων ἀν- τίδοσιν⁷.

1. P. M. Gr. 86/1, c. Nest Eut., 1289 B.—2. P. M. Gr. 86/1, c. Nest Eut., 1289 B.—3. P. M. Gr. 86/1, c. Nest. Eut., 1337 D.—4. P. M. Gr. 86/1, c. Nest Eut., 1317 D, 1320 A.—5. P. M. Gr. 86/1, c. Nest Eut., 1320 BC.—6. Περί τῆς ἀντιδόσεως τῶν ιδιωμάτων κατὰ τοὺς Νεστοριανούς και μονοφυ- σιτας ὄρα: Rügamer, W., Leontius von Byzanz, Ein Polemiker aus dem Zeitalter Justinians, Wurzburg, 1894, σ. 115-116.—7. P. M. Gr. 86]1, c. Nest. Eut., 1305 CD, 1301 B.

2. Υιότης τοῦ Χριστοῦ.

Δευτέρα συνέπεια τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως εἶναι καὶ ἡ Υιότης τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χριστὸς οὐ μόνον καθὼ Θεὸς εἶναι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ Πατρὸς, ἀλλ' ὡσαύτως καλεῖται καὶ εἶναι Υἱὸς καὶ ὡς ἄνθρωπος, μᾶλλον δὲ ὁ αὐτὸς Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῇ αὐτοῦ ὑποστάσει ἔχων οὐσιωδῶς συνηνωμένας τὴν θείαν καὶ ἀνθρωπίνην φύσιν, εἶναι, ὡς πρόσωπον ἐν, Υἱὸς φυσικὸς τοῦ Θεοῦ.

Τοῦτο δὲ εἶναι καὶ τὸ διαχωρίζον τὴν φυσικὴν αὐτοῦ υἰότητα ἀπὸ τῆς κατὰ χάριν τοιαύτης τῶν λοιπῶν ἁγίων ἀνδρῶν. Οἱ τελευταῖοι δὲν ἔχουσι φύσει τὴν υἰότητα, ἀλλὰ δίδεται αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κατὰ χάριν, διὰ τὴν ἠθικὴν αὐτῶν προκοπὴν καὶ καθαρότητα. Ἡ τοῦ Χριστοῦ ὁμως Υιότης εἶναι φυσικὴ, καθότι ἡ ἀνθρωπότης αὐτοῦ ἀείποτε ὑπῆρξεν οὐσιωδῶς ἠνωμένη μετὰ τοῦ Θεοῦ Λόγου. Ἀντεπερχόμενος ὁ Λεόντιος κατὰ τῶν τὴν κατ' ἀξίαν ἔνωσιν καὶ ἄρα χάριτι υἰοθεσίαν τοῦ Χριστοῦ ἐκδεχομένων, παρατηρεῖ σχετικῶς: «Πῶς τοίνυν πάσης τῆς λογικῆς καὶ μακαρίας κτίσεως ὅση τε ἐν ἀγγέλοις καὶ ὅση ἐν ἀνθρώποις τῆς θεοποιοῦ καὶ υἰοποιοῦ τοῦ Πνεύματος Χάριτος πληρωθείσης, μόνος ὁ ἐκ Παρθένου πεφηνῶς Θεὸς τε ἐκλήθη καὶ Υἱὸς Θεοῦ ἐν τῷ λόγῳ καὶ κατὰ τὸν λόγον, προσκυνεῖται τε παρὰ πάσης λογικῆς φύσεως»¹;

Ἄρα, ὁμοῦς ἀδυνατεῖ νὰ πράξῃ ἡ κατ' ἀξίαν ἔνωσις, δηλαδὴ τὴν ἀπονομὴν τῆς φυσικῆς Υιότητος εἰς τὸν Χριστόν, τοῦτο ἀντιθέτως πραγματοποιεῖ ἡ κατ' οὐσίαν ἔνωσις, ἣτις συνάπτει τὸν Χριστόν τῷ Μονογενεῖ καὶ δὴ καὶ ὡς ἐφαρμογὴν τῆς, λόγῳ τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως, ἀντιδόσεως τῶν ἰδιωμάτων. Ἐπίσης τὸ «εἶναι καὶ χρηματίζειν Υἱόν, καὶ ὅλης τῆς Υἱικῆς ιδιότητος τοὺς χαρακτῆρας φανωτάτους ἐπιδέχεσθαι», εἶναι ἔργον ἀποκλειστικὸν τῆς τοῦ λόγου συμφυοῦς ἐνώσεως², ἥτοι τῆς ὑποστατικῆς μετὰ τῆς ἀνθρωπότητος ἐνώσεως.

3. Ἀναμαρτησία τοῦ Χριστοῦ.

~~Ἡ συνέπεια τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως δυνάμεθα ὡσαύτως νὰ ἀποδεχθῶμεν καὶ τὴν ἀπόλυτον τοῦ Χριστοῦ ἀναμαρτησίαν. Χωρὶς νὰ εἰσερχόμεθα εἰς λεπτολόγους δογματικὰς διακρίσεις ἐπὶ τῆς ὄντολογίας τῆς ἀναμαρτησίας τοῦ Κυρίου, ἐνταῦθα κατ' ἀπόλυτον τρόπον καταφάσκομεν τὴν ἐμπειρικὴν τοιαύτην.~~

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς πάντας τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς ἁγιωτέρους ἀκόμη, οἵτινες φέρουσι τὰς κηλίδας τῆς ἁμαρτίας ἔστω καὶ τῆς ἐλαφροτέρας, μόνος ὁ Χριστὸς οὐδαμῶς ἠμαρτεν, εἴτε λόγῳ εἴτε ἔργῳ εἴτε κατὰ

1. P. M. Gr. 86/1, c. Nest. Eut., 1301 A.—2. P. M. Gr. 86/1, c. Nest. Eut., 1301 B.—3. P. M. Gr. 86/1, c. Nest. Eut., 1353 A.

διάνοιαν, μόνος μεταξὺ πάντων τηρήσας ἑαυτὸν ὑπεράνω τῆς ἀκαθάρτου κακίας καὶ ἐπιβουλῆς τοῦ ἄρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου¹. Λόγω δὲ τῆς τοιαύτης τοῦ Χριστοῦ ἀναμαρτησίας «τέθνηκε καὶ ὁ θάνατος, ἀναμαρτήτου σαρκὸς ἀπογευσάμενος»².

Ἡ τοιαύτη ὁμως ἀναμαρτησία προφανῶς εἶναι δυνατὴ μόνον εἰς ἀνθρώπον συνηνωμένον ἀείποτε μετὰ τοῦ Θεοῦ, οἷον τὸ τοῦ Χριστοῦ θεῖον πρόσωπον.

4. Προσκύνησις ἢ λατρεία τοῦ Χριστοῦ.

Πρὸς τῇ τελείᾳ ἀναμαρτησίᾳ τοῦ Χριστοῦ ἢ ἐν αὐτῷ ὑποστατικῇ ἔνωσις θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος ἔχει ὡς συνέπειαν καὶ τὴν προσκύνησιν ἢ λατρείαν τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χριστὸς προσκυνεῖται καὶ λατρεύεται ὡς ἐν τι ὄν, ὡς ἐνιαῖον πρόσωπον, ὑφ' ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου, τοῦ τε οὐρανοῦ καὶ τοῦ ἐπιγείου, τοῦτο δὲ ἀποτελεῖ καὶ τὸ μέγα χάσμα τὸ διαχωρίζον τὸν Χριστὸν ἀπὸ τοὺς λοιποὺς ἀγίους ἄνδρας, οἵτινες σχετικῶς τιμῶνται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, οὐχὶ δὲ καὶ λατρεύονται, ὅπερ ἀνήκει μόνον εἰς τὸν ἐκ «Παρθένου πεφηνότα Θεὸν καὶ Υἱὸν Θεοῦ ἐν «λόγω καὶ κατὰ τὸν λόγον»³.

Ἡ τοιαύτη λατρεία ἥτις κατὰ πάντα ἀρμόζει τῷ Χριστῷ, λόγῳ τῆς κατ' οὐσίαν καὶ ὑποστατικῆς ἐνώσεως, ἐτέρωθεν, ἐν τῇ κατ' ἀξίαν καὶ διαιρητικῇ ἐνώσει τοῦ Νεστοριανοῦ συστήματος καταντᾷ ἀπλῆ ἀνθρωπολατρεία. Πολὺ δὲ φυσικῶς, καθότι ἐν τῇ τοιαύτῃ ἐνώσει ἢ σχέσις τῶν δύο φύσεων εἶναι ὅλως σκιώδης, ἀφοῦ ἄλλως ἐν τῷ Χριστῷ ὑφίστανται δύο διακεκριμένα ἀλλήλων πρόσωπα. Πᾶσα λατρεία ἀπονεμομένη τῷ Λόγῳ, ἀπονέμεται ἀκολούθως καὶ τῷ ἀνθρώπῳ Χριστῷ, ὅπερ οὐδὲν ἕτερον εἶναι εἰ μὴ συγκεκαλυμμένη ἀνθρωπολατρεία. Οὕτω, λοιπόν, ἢ σχετικῇ καὶ κατὰ γνώμην ἔνωσις τῶν Νεστοριανῶν «βιάζεται τὴν ἀνθρωπολατρείαν κρατύνειν»⁴, κατ' αὐτῶν δὲ ἀντεπερχόμενος ὁ ἱερός Λεόντιος ἀποκαλεῖ τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν ὡς «Νεστορίου ἀνθρωπολατρείαν»⁵.

Εἰς τὴν ἀνθρωπολατρείαν ὡσαύτως ἤγε καὶ Θεόδωρος ὁ Μοψουεστίας, ὅστις δὲν ἐδέχετο τὴν πραγματικὴν τοῦ Λόγου ἐνανθρώπησιν. Τοῦτο φαίνεται ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς θείας Εὐχαριστίας. Κατ' αὐτοῦ ὁ Λεόντιος παρατηρεῖ σχετικῶς: «Οἱ τοίνυν ταῦτα φρονοῦντες, τίνος οἶονται σῶμα καὶ αἷμα» μεταλαμβάνειν; τοῦ εὐεργετήσαντος ἢ τοῦ εὐεργετηθέντος; Ἄλλ' εἰ μὲν» τοῦ εὐεργετήσαντος Θεοῦ Λόγου, πῶς τοῦτο λέγουσι, μὴ ὁμολογοῦντες» αὐτὸν σαρκωθῆναι καὶ ἐνανθρωπήσαι; εἰ δὲ τοῦ εὐεργετηθέντος, ματαία» αὐτῶν ἢ ἐλπίς, ἀνθρωπολατρείαν πρεσβεύοντων»⁶.

1. P. M. Gr. 86/1, c. Nest. Eut., 1332 CD.—2. P. M. Gr. 86/1, c. Nest. Eut., 1332 D.—3. P. M. Gr. 86/1, c. Nest. Eut., 1301 A.—4. P. M. Gr. 86/1, c. Nest. Eut., 1380 D.—5. P. M. Gr. 86/1, c. Nest. Eut., 1273 C.—6. P. M. Gr. 86/1, Adv. Incorrpt. et Nestor., 1385 C.

Τοῖς πᾶσι λοιπὸν φανερόν, ὅτι μόνον διὰ τῆς κατ' οὐσίαν ἐνώσεως δύναται νὰ γίνηται λόγος περὶ τῆς Προσκυνήσεως ἢ λατρείας τοῦ Χριστοῦ.

5. Θεοτόκος

Τέλος ὡς τελευταίαν συνέπειαν τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως ἀναφέρομεν τὴν φωνὴν Θεοτόκος, ἣτις δικαίως ἀπονέμεται τῇ Παρθένῳ Μαρίας. Ἡ Παρθένος δὲν ἐγέννησεν ἄλλοῦν ἄνθρωπον, ὡς ἐπρέσβευεν ὁ Διδάσκαλος¹ (ὅστις δὲν ἐδέχετο δύο γεννήσεις τοῦ Λόγου, ἀλλὰ μίαν, καθότι κατ' αὐτὸν «θνητὸς θνητὸν γεννᾷ κατὰ φύσιν καὶ σῶμα τὸ ὁμοούσιον»), ἀλλὰ Θεὸν πραγματικόν, «ἐξ αὐτῆς πεφηνότα καὶ προσκυνούμενον ὑπὸ πάσης τῆς λογικῆς κτίσεως»².

Ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς θείας οἰκονομίας ἡ ἅγια Θεοτόκος παρέχει διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Πνεύματος συνοσίωσιν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ τὴν ὕλην τῆς οὐσίας³, οὐδαμῶς παραφθορείσης ἐντεῦθεν τῆς παρθενίας αὐτῆς, ἀλλὰ «τοῦ τῆς παρθενίας ἄνθους ἀδιαφθόρου συντηρηθέντος, εἰς δῆλωσιν τοῦ θησαυρίσματος τῆς θεότητος»⁴.

Σημειωτέον, τέλος, ὅτι κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς Νεστοριανοὺς οἱ ἀφθαρτοδοκῆται ἀποδέχονται ὁμοῦ μετὰ τῶν Καθολικῶν τὴν Παρθένον Μαρίαν ὡς Θεοτόκον, ἥτοι μητέρα Παρθένον Θεοῦ⁵.

(Συνεχίζεται)

1. P. M. Gr. 86/1, Adv. Incor. et Nest., 1388 B.—2. P. M. Gr. 86/1, c. Nest. Eut., 1301 A.—3. P. M. Gr. 86/1, c. Nest. Eut., 1352 D.—4. P. M. Gr. 86/1, c. Nest. Eut., 1336 C.—5. P. M. G., 86]1, c. Nest. Eut., 1325 C. 1329 A.